

جبهه‌های جدید در مقابل طالبان

نگاهی به تشکیل شورای عالی مقاومت برای نجات افغانستان در آنکارا

شهاب شهسواری

چهره‌های سیاسی مخالف حکومت طالبان در افغانستان در تازه‌ترین اقدام خود با حضور در يك نشست بزرگ در آنکارا، پایتخت ترکیه يك نهاد تازه با عنوان «شورای عالی مقاومت برای نجات افغانستان» تاسیس کرده‌اند. در حالی که در هفته‌های گذشته درگیری‌های مسلحانه میان گروه‌های مقاومت مسلح در برخی از نقاط افغانستان به ویژه ولایت پنجشیر و منطقه اندراب شدت گرفته است، نهاد تازه تاسیس «شورای عالی مقاومت برای نجات افغانستان» از این اقدامات حمایت کرده است، اما در عین حال از طالبان دعوت کرده است که به سرعت برای تشکیل يك حکومت فراگیر انتقالی وارد مذاکره با گروه‌های سیاسی افغانستان و جامعه بین‌المللی شود. به گفته این شورا هدف از تشکیل دولت انتقالی، ایجاد يك نظام منتخب مردم در افغانستان خواهد بود. تشکیل جلسه بزرگ فعالان سیاسی افغان در آنکارا در حالی انجام می‌شود که در نخستین روزهای حاکمیت طالبان بر کابل، ترکیه به این گروه وعده داده بود که جلوی فعالیت سیاسی افرادی را که به این کشور پناهنده شده‌اند بگیرد. با این حال به نظر می‌رسد ۹ ماه پس از سقوط کابل، مقام‌های آنکارا در وعده خود تجدیدنظر کرده‌اند و تصمیم گرفته‌اند به سیاستمداران مخالف طالبان برای تشکیل جلسه و فعالیت سیاسی علیه گروه طالبان در ترکیه مجوز بدهند.

واکنش طالبان به تاسیس شورای عالی مقاومت در واکنش به برگزاری جلسه شورای عالی مقاومت در آنکارا، سخنگوی طالبان گفته است اگر طرف مقابل گزینه نظامی را انتخاب کند، مردم افغانستان به آنها اجازه نخواهند داد. ذبیح‌الله مجاهد، سخنگوی حکومت طالبان گفته است که هرکسی که برای تامین صلح و ثبات در افغانستان کمک کند، طالبان از آن استقبال کرده و اگر نیت جانب مقابل جنگ باشد، اجازه داده نخواهد شد. وی پنج‌شنبه گفت: «اکنون افغانستان دارای وضعیت امن است، هرگاه کسی برای این وضعیت

کمک و همکاری می‌کند، طالبان با آنان مشکلی ندارد. مجاهد تاکید کرد: «هرگاه از سوی چنین جناح‌ها تلاشی برای مخالفت صورت بگیرد و گزینه نظامی را انتخاب کنند، مردم افغانستان به آنها اجازه نخواهد داد.»

بیانیه شورای عالی مقاومت

این شورا که نخستین نشست خود را با حضور بسیاری از چهره‌های شناخته شده جهادی و مقام‌های حکومت پیشین افغانستان در آنکارا برگزار کرده است با صدور بیانیه‌ای به طالبان هشدار داده است که در صورت عدم مشارکت فوری در مذاکرات برای «ایجاد دولت فراگیر انتقالی برای زمینه‌سازی جهت برقراری نظام منتخب مردمی»، وارد فاز مبارزه مسلحانه با این گروه خواهد شد. در بیانیه پایانی این نشست آمده است: «در صورتی که طالبان به مطالبات ملی و بین‌المللی مبنی بر تشکیل حکومت منتخب تمکین نکنند و در زودترین فرصت ممکن وارد مذاکرات صلح بین‌الافغانی نشوند، در جهت شکل‌دهی و گسترش مقاومت ملی در همه مناطق کشور تا رسیدن به صلح و ثبات وارد اقدام نظامی و مقاومت مسلحانه با طالبان خواهد شد.»

حاضران در این نشست همچنین از جبهه مقاومت ملی افغانستان نیز اعلام حمایت کرده‌اند. هر چند در بیانیه پایانی نشست، اشاره مستقیم به نام جبهه مقاومت ملی افغانستان نشده است، اما از فعالیت‌های این گروه با عنوان «مقاومت پنجشیر، اندراب و سایر مناطق» یاد شده است. در این بیانیه آمده است: «با تأیید مطالبات عدالت‌طلبانه مقاومت پنجشیر و اندراب و سایر مناطق، فعالیت‌های گروه‌هایی را که با هدف مقاومت علیه طالبان عرض وجود کرده و می‌کنند، با دقت تعقیب و از اقدامات‌شان در جهت خنثی کردن گروه‌های تروریستی خارجی پشتیبانی می‌کند.» محسن روحی صفت، دیپلمات پیشین جمهوری اسلامی ایران به «اعتماد» می‌گوید: «اصل برگزاری این نشست به معنای جنگ و مقابله نظامی نیست. طالبان اعلام کرده است که در آینده نزدیک يك مجمع بزرگ از فعالان سیاسی افغانستان تشکیل می‌دهند و در این نشست در مورد نوع ساختار حکومت آینده و فرآیند قانون‌گذاری در آن گفت‌وگو می‌شود.» وی معتقد است: «دیگران اگر بخواهند در این فرآیند مشارکت کنند، لازم است که خودشان را متشکل کنند تا برای شرکت در چنین گفت‌وگوهای احتمالی آمادگی داشته باشند. با این حال اگر افرادی که در کابل حاکم هستند مانع شوند تا از طریق قانونی و مسالمت‌آمیز در قدرت مشارکت داشته باشند، متأسفانه ممکن است شاهد درگیری‌های مسلحانه باشیم.» روحی صفت تاکید می‌کند که جبهه مقاومت شمال یا جبهه مقاومت ملی افغانستان تحت رهبری احمد مسعود هم در ابتدا اعلام کرده بود که تمایلی به جنگ با طالبان ندارد و ترجیح

می‌دهد که از طریق گفت‌وگو مسائل را حل و فصل کند و حتی در دوره‌ای گزارش‌ها حاکی از این بود که دوطرف به توافق برای یک آتش‌بس برای مذاکره رسیده بودند.

بر اساس بیانیه منتشر شده در پایان این نشست مقابله با افراطی‌گری و تروریسم با هدف جلوگیری از تبدیل شدن دوباره افغانستان به لانه و حیاط‌خلوت افراطیت ستیزه‌جو و تروریسم جهانی، نیز از دیگر اهدافی است که شورای موسوم به نجات افغانستان ترسیم کرده است. در ادامه این بیانیه آمده است: «برای رسیدن به اهداف فوق، شورای عالی نجات دفاع از منافع ملی، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی، وحدت ملی، حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان به‌خصوص زنان و تأمین عدالت اجتماعی، توزیع عادلانه امکانات و فرصت‌های ملی و مشارکت عادلانه و متناسب همه اقوام افغانستان در قدرت سیاسی براساس شایستگی به عنوان عناصر مهم یاد می‌کند.» حمایت از نظام انتخاباتی که بتواند به‌طور هم‌زمان نمایندگی عادلانه جغرافیایی، قومی، جنسیتی و حزبی را تأمین کند و به نامزدان مستقل نیز امکان رقابت سالم را فراهم کند، از دیگر مباحث رفتاری است که این شورا برای خود ترسیم کرده است. در متن منشور پشتیبانی از مشارکت فعالانه و عادلانه زنان دوشادوش مردان در عرصه‌های آموزش، تحصیل، کار، فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی حمایت شده است. همین‌طور، احترام و تضمین تنوع فرهنگی و زبانی با رعایت اصل برابری در ارزش‌های ملی و انعکاس آن در اسناد و نمادهای ملی، پایبندی به اصل خرد جمعی، رویکرد نهادی، تصمیم‌گیری بر مبنای اصل دموکراتیک و مشارکت همه‌جانبه ملی از ترجیحات منشور جبهه نجات افغانستان است. در نشست آنکارا که در منزل عبدالرشید دوستم، فرمانده جهادی پیشین و معاون رییس‌جمهور پیشین افغانستان برگزار شد نزدیک به ۴۰ نفر از چهره‌های شناخته‌شده سیاسی مخالف طالبان حضور داشتند. از جمله این افراد عبدالرشید دوستم، محمد محقق، عبدرب الرسول‌سیاف، عطا محمد نور، میررحمان رحمانی، محمد علم ایزدیار، نماینده‌های صلاح‌الدین ربانی، لطیف پدram و پسر امیر اسماعیل‌خان، جنرال دین محمد جرأت، الماس زاهد، محمد علم ایزدیار، نماینده عبدالهادی ارغندیوال، حضرت عالی، راحل دوستم، محمد یونس قانونی، احمد ضیا مسعود، عالیہ یلماز، معصومه خاوری و تعدادی دیگر از شخصیت‌های سیاسی افغان بودند.

محسن روحی‌صفت می‌گوید: «به‌طور طبیعی افغانستان یک کشور چند قومی، چند نژادی، چند زبانی و چند فرهنگی است. این ساختار انسانی باعث می‌شود که تمامی اقوام این انتظار را داشته‌باشند که به نوعی در حاکمیت کشور مشارکت داشته‌باشند.» روحی‌صفت می‌گوید: «بسیاری از رهبران اقوام و گروه‌ها در حال حاضر در ترکیه مستقر هستند و طبیعی

است که این نشست در ترکیه برگزار شود.»

تغییر رویکرد ترکیه در قبال مقاومت افغانستان

ترکیه در ابتدای تشکیل حکومت طالبان در افغانستان، تلاش کرد از طریق تماس مستقیم با این گروه برای مشارکت در پروژه‌هایی مانند بهره‌برداری از فرودگاه کابل، نفوذ خود را در افغانستان در دوران حاکمیت طالبان افزایش دهد. به همین دلیل علی‌رغم حضور تعداد زیادی از فعالان سیاسی و مقام‌های حکومت پیشین افغانستان در خاک ترکیه، به آنها اعلام کرده بود که اجازه فعالیت سیاسی به آنها نخواهد داد. اما با گذشت چند ماه مشخص شد که طالبان حاضر به امتیاز دادن به ترکیه در مورد پروژه‌های حساس امنیتی به ویژه در مورد فرودگاه کابل نیست. حالا ترکیه در چرخشی محسوس تصمیم گرفته است که مخالفتی در مقابل برگزاری نشست مخالفان طالبان در خاک خود نشان ندهد. محسن روحی‌صفت، معاون پیشین دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، معتقد است که ترکیه با میزبانی از چنین نشست‌هایی منافع خود را دنبال می‌کند. روحی‌صفت به «اعتماد» می‌گوید: «هر کشوری منافع خودش را دنبال می‌کند. ترکیه تمایل خودش را به گسترش نفوذ در آسیای مرکزی و قفقاز جنوبی نشان داده است. جهت‌گیری نفوذ ترکیه در حال تغییر از خاورمیانه به مناطق دیگر است. نفوذ آنکارا در خاورمیانه به بن‌بست خورده است یا در بهترین حالت کند شده است. در نتیجه تمایل دارد نیروی بالقوه سیاسی خود را به سمت آسیای جنوبی، افغانستان و آسیای مرکزی و قفقاز هدایت کند. به نظر می‌رسد که در حال حاضر در خاورمیانه عربی اسرائیل ابتکار عمل را در اختیار گرفته است و ترکیه چندان جایگاهی در آینده نزدیک برای خود متصور نیست.»

عبدالمحمد طاهری، دیپلمات پیشین ایران در افغانستان در گفت‌وگو با «اعتماد» تأکید می‌کند: «جبهه‌ای که در آنکارا شکل گرفته است نه تنها از جبهه‌های فعال در خاک افغانستان دنبال‌رو می‌کنند بلکه تلاش می‌کنند تا از شرایط نابسامانی که طالبان برای مردم افغانستان ایجاد کرده‌اند، استفاده کنند و فشار را هر چه بیشتر بر این گروه تنگ‌تر و تنگ‌تر کنند.»

افزایش درگیری‌های مسلحانه در پنجشیر
و اندراب

درگیری‌های میان طالبان و گروه‌های مقاومت مستقر در ولایت پنجشیر در طول هفته‌های اخیر به شکل چشمگیری افزایش پیدا کرده است، در حالی که جبهه مقاومت ملی افغانستان، وابسته به احمد مسعود خیرهایی از کشته شدن تعداد زیادی از نظامیان طالبان در پنجشیر می‌دهد، طالبان به شکل مستمر در حال افزایش نظامیان خود در منطقه است. عبدالمحمد

طاهري، رایزن فرهنگی پیشین ایران در افغانستان می‌گوید: «فشار روی طالبان از جهات مختلف زیاد می‌شود. غیر از اینکه مردم بسیار بسیار تحت فشار هستند، شورش‌های داخلی در ولایات داخلی نه تنها آغاز شده بلکه در حال منسجم‌تر شدن هستند. نیرویی که احمد مسعود با عنوان مقاومت ملی افغانستان نمایندگی می‌کند، فعال‌تر از گذشته شده است. در عین حال گروه‌های دیگر مانند گروهی که محمد حنیف اتمر و عبدالرشید دوستم راه‌اندازی کرده‌اند نیز در حال فعالیت‌های بیشتر هستند.»

روز شنبه رسانه‌های افغان به نقل از منابع محلی از سفر ملا یعقوب مجاهد، سرپرست وزارت دفاع طالبان به ولایت پنجشیر خبر دادند. مقام‌های محلی مقاومت پنجشیر به رسانه‌ها گفته‌اند که به دلیل ناآشنایی طالبان پشتون با فرهنگ محلی و نقشه و پستی و بلندی‌های منطقه، این گروه با مشکلات زیادی در نبرد با نیروی مقاومت مواجه است. منابع محلی گفته‌اند ملا یعقوب با هدف رهبری جنگ با نیروهای جبهه مقاومت ملی به این ولایت سفر کرده است. مقام‌های محلی نیز سفر وزیر دفاع طالبان به پنجشیر را تأیید کردند. ابوبکر صدیق سخنگوی والی طالبان برای پنجشیر، روز شنبه، در یک نوار ویدیویی هدف از سفر مجاهد را، دیدار و مشورت با اقشار مختلف جامعه و مسوولان محلی این ولایت عنوان کرد.

پایگاه خبری آماج می‌نویسد یک فرمانده مقاومتی گفته است که ملا یعقوب به دنبال راه‌اندازی یک جنگ روانی برای جبران شکست‌های چند روز اخیر است. او بدین باور است که وزیر دفاع طالبان تلاش خواهد کرد که جنگ را بومی ساخته و از سنگینی آن از شانه‌های طالبان پشتون بکاهد. اما به گفته او این کار ناممکن است. یک منبع طالبان محلی هم به آماج می‌گوید که وقتی روحیه همکاری مردم در پنجشیر نیست، هنگامی که طالبان جنوب با زبان و فرهنگ باشندگان محل آشنا نیستند و وقتی سنگ و چوب پنجشیر در ضدیت با تفکر اشغال نیروی غیر بومی است، پیروز شدن در جنگ مشکل به نظر می‌رسد. اما یک فرمانده جنگی مقاومت در پنجشیر می‌گوید که طالبان با تمام قوت از آسمان و زمین عملیات اجرا کردند، اما با شکست روبرو شدند، شکستی که به باور او روحیه جنگجویان طالب را شکسته و انگیزه مقاومت‌گران را بالا برده است.

علی میثم نظری، مسوول روابط خارجه جبهه مقاومت می‌گوید که طالبان پاک‌سازی قومی را در اندراب ولایت بغلان آغاز کرده‌اند. آقای نظری در توییتی نوشت که طالبان خانواده‌هایی را که عمدتاً زنان، کودکان و سال‌خوردگان هستند را با این حرکت خود آواره کرده‌اند. او در ادامه گفته است: «این عمل زمانی صورت گرفت که کمیسیون حقوق بشر

افغانستان در این هفته توسط این جنایت‌کاران منحل اعلام شد.»

طاهري معتقد است که بزرگ‌ترین نقطه ضعف مقاومت افغانستان در حال حاضر فقدان رهبري واحد و متمرکز است. او مي‌گويد: «الان گروه منظمي وجود ندارد که مبارزه را عليه گروه طالبان هماهنگ کند؛ این يك فرصت نیست، بلکه تهدید است، چرا که يك فرماندهي واحد در کشور وجود ندارد. ضمن اینکه ژنرال دوستم هم به دليل شرایط کبر سن و هم اینکه بخش کوچکی از جامعه افغانستان را نمایندگی مي‌کند، نفوذ گسترده‌اي نمی‌تواند بر مقاومت داشته‌باشد. دوستم همواره با دولتهای مرکزی افغانستان زاویه داشته است و نمی‌تواند اساسا يك نیروي وحدت‌آفرين میان گروه‌های افغانستان باشد. گروه‌های متعدد دیگری به موازات عبدالرشید دوستم در حال فعالیت هستند، از جمله گروه‌هایی وابسته به یونس قانونی، محمد حنیف اتمر و احمد مسعود هستند. هر کدام از این گروه‌ها هم حمایت‌های متفاوتی دارند، مثلا فرانسوی‌ها از احمد مسعود حمایت می‌کنند و پایگاه عبدالرشید دوستم هم در ترکیه است. بخشی گروه‌های دیگر هم هستند که هر يك از گروه‌های متفاوت افغان نمایندگی می‌کنند. اگر این گروه‌ها بتوانند در محور يك رهبري واحد متمرکز شوند، چون شرایط طالبان اصلا خوب نیست و از لحاظ مالي هم وضعیت بسیار بدی دارد و شبانه روز هم مشکلات بیشتری را به مردم تحمیل می‌کنند و شرایط را برای مردم تنگ‌تر می‌کنند، مقاومت می‌تواند موفقیت‌هایی را کسب کند و حتی اگر به رهبري واحد برسند، می‌توانند تا مرز سرنگونی طالبان هم پیش بروند.»

منبع: روزنامه اعتماد □ 2 □□□□□□ 1401 □□□□□□